

## ISSUES IN BUILDING SCHOOL CULTURE IN MILITARY OFFICER SCHOOLS TODAY

Kieu Van Hanh

Email: kieuhanh.hvct@gmail.com

Academy of Politics  
124 Ngo Quyen, Ha Dong ward,  
Ha Noi, Vietnam

Received: 23/10/2025

Revised: 24/11/2025

Accepted: 05/12/2025

Published: 20/01/2026

**Abstract:** Currently, the construction and development of school culture in military officer schools is urgent, both to ensure a safe, disciplined and effective educational environment and to form the basis for the formation of qualities, capacities and thinking for future officers, meeting the requirements of building a “lean, compact and strong” Vietnam People’s Army in the integration and modernization period. This article focuses on analyzing the principles, key contents and issues raised in building school culture in military officer schools in the current context and at the same time points out research gaps, including: the need for research to determine mechanisms and methods of implementing school culture in accordance with military practice, assessing the impact of school culture, as well as identifying limiting factors and challenges in management, education and human development in the military environment. On that basis, the article applies research methods: information collection methods, document analysis and synthesis, research and summary of scientific products and theoretical research methods to ensure objectivity and reliability in the research process.

**Keywords:** School culture, military school, military officers, culture building.

## NHỮNG VẤN ĐỀ ĐẶT RA TRONG XÂY DỰNG VĂN HÓA NHÀ TRƯỜNG Ở CÁC TRƯỜNG SĨ QUAN QUÂN ĐỘI HIỆN NAY

Kiều Văn Hạnh

Email: kieuhanh.hvct@gmail.com

Học viện Chính trị  
124 Ngô Quyền, phường Hà Đông,  
Hà Nội, Việt Nam

Nhận bài: 23/10/2025

Chỉnh sửa xong: 24/11/2025

Chấp nhận đăng: 05/12/2025

Xuất bản: 20/01/2026

**Tóm tắt:** Hiện nay, việc xây dựng và phát triển văn hóa nhà trường ở các trường sĩ quan quân đội có tính cấp thiết, vừa đảm bảo môi trường giáo dục an toàn, kỉ luật, hiệu quả vừa là cơ sở hình thành phẩm chất, năng lực và tư duy cho đội ngũ sĩ quan tương lai, đáp ứng yêu cầu xây dựng Quân đội nhân dân Việt Nam “tinh, gọn, mạnh” trong giai đoạn hội nhập và hiện đại hóa. Bài viết này tập trung phân tích những nguyên tắc, nội dung trọng tâm và những vấn đề đặt ra trong xây dựng văn hóa nhà trường ở các trường sĩ quan quân đội trong bối cảnh hiện nay, đồng thời chỉ rõ khoảng trống nghiên cứu, bao gồm: sự cần thiết nghiên cứu để xác định cơ chế, phương thức triển khai văn hóa nhà trường phù hợp với thực tiễn quân đội, đánh giá tác động của văn hóa nhà trường, cũng như nhận diện các yếu tố hạn chế, thách thức trong quản lí, giáo dục và phát triển con người trong môi trường quân sự. Trên cơ sở đó, bài viết vận dụng các phương pháp nghiên cứu: phương pháp thu thập thông tin, phân tích - tổng hợp tài liệu, nghiên cứu và tổng kết các sản phẩm khoa học cùng các phương pháp nghiên cứu lí thuyết để bảo đảm tính khách quan, tin cậy trong quá trình nghiên cứu.

**Từ khóa:** Văn hóa nhà trường, nhà trường quân đội, sĩ quan quân đội, xây dựng văn hóa.

### 1. Đặt vấn đề

Văn hóa nhà trường ở các trường sĩ quan quân đội là một thành phần quan trọng của văn hóa quân sự Việt Nam, bao gồm hệ thống các giá trị tinh thần,

đạo đức nghề nghiệp, chuẩn mực tổ chức và phương thức quản lí được tích lũy, định hình và phát triển trong suốt quá trình hoạt động của mỗi nhà trường; qua đó tạo dựng bản sắc riêng, hình thành môi

trường giáo dục kỉ cương, nhân văn và trở thành nguồn lực tinh thần cốt lõi góp phần nâng cao chất lượng giáo dục toàn diện, khẳng định uy tín và vị thế của nhà trường trong quân đội và xã hội. Tuy nhiên, nền tảng lí luận liên quan đến xây dựng văn hóa nhà trường vẫn bộc lộ nhiều khoảng trống, đặc biệt trong việc xác định rõ quan niệm, cấu trúc nội dung, hệ thống nguyên tắc và những vấn đề đặt ra trong xây dựng văn hóa nhà trường ở các trường sĩ quan quân đội hiện nay. Điều đó đặt ra yêu cầu cấp thiết phải tiếp tục nghiên cứu, hoàn thiện đáp ứng yêu cầu đổi mới, chuẩn hóa và hiện đại hóa giáo dục ở các trường sĩ quan quân đội hiện nay.

Nghị quyết 1657 của Quân ủy Trung ương nhấn mạnh mục tiêu xây dựng nhà trường quân đội “chính quy, tiên tiến, mẫu mực” và xác định “chất lượng đào tạo của nhà trường là khả năng sẵn sàng chiến đấu của đơn vị” (Quân ủy Trung ương, 2022). Điều này khẳng định tính cấp thiết của việc nghiên cứu và xây dựng văn hóa nhà trường không chỉ nâng cao chất lượng toàn diện mà còn đáp ứng yêu cầu xây dựng Quân đội “Tinh, gọn, mạnh, tiến lên hiện đại” phù hợp với bối cảnh hội nhập và phát triển. Việc khai thác triệt để giá trị văn hóa nhà trường sẽ cung cấp nền tảng vững chắc để các trường sĩ quan chủ động, tự tin bước vào kỉ nguyên mới với tâm thế vững vàng, bản lĩnh kiên định, khơi dậy tinh thần đổi mới sáng tạo và khả năng thích ứng cao, đáp ứng yêu cầu giáo dục, đào tạo trong bối cảnh mới.

## 2. Phương pháp nghiên cứu

*Các phương pháp nghiên cứu lí thuyết:* Phân tích - tổng hợp lí thuyết, phân loại và hệ thống hóa lí thuyết, so sánh, khái quát hóa được sử dụng nhằm thu thập, phân loại và xử lí các nguồn tư liệu đã công bố, gồm văn kiện của Đảng, Nhà nước, Quân đội; các công trình khoa học, sách chuyên khảo, luận án, luận văn và các tài liệu có liên quan trực tiếp đến vấn đề xây dựng văn hóa nhà trường. Qua đó hình thành khung lí luận và xác định những nội dung trọng tâm cần tiếp tục luận giải.

*Phương pháp nghiên cứu thực tiễn:* Tổng kết kinh nghiệm, xin ý kiến chuyên gia được vận dụng vào khai thác các báo cáo tổng kết, số liệu thực tiễn, kết quả khảo sát đã được công bố; từ đó phân tích, rút ra những điểm tương đồng, khác biệt và các vấn đề đặt ra trong xây dựng văn hóa nhà trường ở các trường sĩ quan quân đội hiện nay.

*Phương pháp bổ trợ:* Xử lí dữ liệu, luận giải logic các

luận điểm và củng cố tính thuyết phục của kết quả nghiên cứu. Sự kết hợp các phương pháp tạo cơ sở phương pháp luận để nâng cao chất lượng và độ tin cậy của bài viết.

## 3. Kết quả nghiên cứu

### 3.1. Quan niệm về xây dựng văn hóa nhà trường ở các trường sĩ quan quân đội

Trong không gian của nhà trường, các giá trị văn hóa tích cực được hình thành và hiện hữu trong mọi hoạt động; những giá trị này được nảy sinh, tích lũy theo thời gian thông qua quá trình hoạt động và tương tác lẫn nhau giữa các thành viên trong nhà trường. Văn hóa nhà trường là mô hình sâu sắc của các giá trị, tín ngưỡng và truyền thống đã hình thành trong suốt lịch sử của trường (Peterson and Deal, 1990). Xây dựng văn hóa nhà trường là quá trình kế thừa, chọn lọc và phát triển các giá trị văn hóa đã được định hình, đó là những giá trị chung ta có thể nhìn bằng mắt hay các yếu tố sâu xa, tiềm ẩn mà chúng ta chỉ có thể cảm nhận khi hòa mình vào hoạt động của nhà trường. Vấn đề mấu chốt trong phát triển văn hóa nhà trường là loại bỏ những yếu tố tiêu cực, vun trồng, nuôi dưỡng những yếu tố tích cực (Nguyễn Thị Mỹ Lộc và Nguyễn Vũ Bích Hiền, 2019). Quá trình này không đơn thuần là sáng tạo hệ giá trị văn hóa mới mà là quá trình sàng lọc, lựa chọn, bảo tồn và phát triển các giá trị văn hóa tích cực đang hiện hữu; đồng thời loại bỏ những yếu tố tiêu cực, không phù hợp cản trở sự phát triển bền vững của nhà trường.

Ở các trường sĩ quan quân đội, văn hóa nhà trường ngoài những giá trị chung còn mang dấu ấn riêng của văn hóa quân sự, thể hiện ở tính kỉ luật, tính mô phạm, sự kết hợp giữa chức năng sư phạm và chức năng chỉ huy cũng như mối quan hệ đặc thù giữa cán bộ - giảng viên - học viên. Đó là sự hòa quyện của văn hóa sư phạm với văn hóa quân sự; giữa tri thức khoa học với kỉ luật quân sự. Thực chất, văn hóa nhà trường ở các trường sĩ quan quân đội là hiện thân của văn hóa quân sự trong môi trường giáo dục, nơi không chỉ gìn giữ, lan tỏa giá trị văn hóa quân sự, mà còn sáng tạo ra các giá trị văn hóa quân sự mới của Quân đội nhân dân Việt Nam. Như vậy, văn hóa nhà trường ở các trường sĩ quan quân đội là bộ phận của văn hóa quân sự trong Quân đội nhân dân Việt Nam, là tổng thể các giá trị, chuẩn mực được hình thành, phát triển trong hoạt động giáo dục, đào tạo bởi các thành viên của nhà trường,

gắn với hoạt động sư phạm quân sự, nhằm thực hiện mục tiêu giáo dục, đào tạo đã xác định.

Văn hóa nhà trường ở các trường sĩ quan quân đội là chỉnh thể thống nhất những giá trị vật chất và tinh thần được hình thành trong hoạt động đào tạo, quân sự và sư phạm; tác động trực tiếp đến quá trình hình thành, phát triển nhân cách học viên. Chỉnh thể này bao gồm con người có trình độ văn hóa sư phạm; hệ thống quan hệ ứng xử; các hình thái hoạt động văn hóa sư phạm và thiết chế, cảnh quan văn hóa trong nhà trường. Với thuộc tính bao trùm là tính mô phạm, nhân văn và mẫu mực, văn hóa nhà trường ở các trường sĩ quan không chỉ định hướng tư tưởng, bồi dưỡng phẩm chất “Bộ đội Cụ Hồ” cho các lực lượng của nhà trường; còn tạo động lực để xây dựng nhà trường vững mạnh toàn diện, ngăn ngừa các biểu hiện lệch chuẩn, phản giá trị; hình thành nền tảng văn hóa lành mạnh, củng cố sức mạnh nội sinh cho sự nghiệp giáo dục - đào tạo ở các trường sĩ quan trong giai đoạn hiện nay. Như vậy, xây dựng văn hóa nhà trường ở các trường sĩ quan quân đội là quá trình liên tục, có định hướng nhằm chọn lọc, kế thừa và phát triển các giá trị văn hóa tích cực đã hình thành đồng thời tạo lập những giá trị văn hóa mới phù hợp qua đó tăng cường sức mạnh văn hóa nội sinh, bảo đảm cho nhà trường phát triển bền vững, góp phần thực hiện hiệu quả mục tiêu giáo dục - đào tạo đã xác định. Thực chất, đây là quá trình có mục đích, có tổ chức của các chủ thể làm cho những giá trị văn hóa quân sự tốt đẹp được thẩm thấu và chuyển hóa vào mọi hoạt động của nhà trường, trở thành chuẩn mực chi phối nhận thức, hành vi của các thành viên trong nhà trường; hình thành nhân cách người sĩ quan “Vừa hồng vừa chuyên”, trung thành tuyệt đối với Tổ quốc, Nhân dân và chế độ; có đạo đức cách mạng trong sáng, có kỉ luật tự giác và tác phong mẫu mực; có tri thức khoa học quân sự hiện đại, kĩ năng lãnh đạo, quản lí, chỉ huy tốt. Quá trình này diễn ra lâu dài, đòi hỏi sự nỗ lực, đồng thuận, tham gia tích cực của các thành viên trong nhà trường. Trong đó, vai trò dẫn dắt, định hướng và nêu gương của đội ngũ lãnh đạo, cán bộ quản lí, giảng viên là yếu tố then chốt quyết định.

### 3.2. Nguyên tắc xây dựng văn hóa nhà trường ở các trường sĩ quan quân đội

*Nguyên tắc tính Đảng và tính tư tưởng trong xây dựng văn hóa nhà trường:* Nguyên tắc này giữ vai trò định hướng trong xây dựng văn hóa nhà trường ở

các trường sĩ quan quân đội, quyết định trực tiếp bản chất chính trị, mục tiêu giáo dục và chuẩn mực giá trị của môi trường sư phạm quân sự. Xây dựng văn hóa nhà trường phải đặt dưới sự lãnh đạo của cấp ủy Đảng ở các nhà trường, bằng việc xác định đúng chủ trương, ban hành nghị quyết, tổ chức thực hiện và kiểm tra chặt chẽ. Tính Đảng, tính tư tưởng bảo đảm sự thống nhất định hướng chính trị đồng thời chi phối quá trình hình thành và phát triển hệ giá trị cốt lõi của văn hóa nhà trường, qua đó bồi dưỡng bản lĩnh chính trị, niềm tin, động cơ phấn đấu cho học viên. Nhờ đó, văn hóa nhà trường sẽ phát triển trên nền tảng tư tưởng vững chắc, tạo sức mạnh nội sinh xây dựng môi trường giáo dục quân sự mẫu mực, kỉ cương, hiện đại.

*Nguyên tắc kế thừa truyền thống và phát triển hiện đại trong xây dựng văn hóa nhà trường quân đội:* Xây dựng văn hóa nhà trường phải dựa trên hệ giá trị truyền thống làm nên bản chất “Bộ đội Cụ Hồ” như: “Trung với Đảng, hiếu với dân”, “Quyết chiến, quyết thắng”, tinh thần kỉ luật, nhân văn và đoàn kết. Đây là nguồn sức mạnh tinh thần, là chuẩn mực định hướng cho mọi hoạt động ở nhà trường. Trong bối cảnh hiện nay, việc kế thừa truyền thống phải gắn với đổi mới, nghĩa là các giá trị truyền thống cần được phát triển, chuyển hóa thành thái độ, hành vi, động cơ phấn đấu của các lực lượng trong nhà trường, dựa trên tri thức khoa học, phương pháp quản lí, mô hình đào tạo tiên tiến (Nguyễn Viết Tiến, 2021). Sự hòa quyện giữa cốt cách dân tộc và tinh hoa hiện đại là động lực cho sự phát triển bền vững của nhà trường, góp phần đào tạo đội ngũ sĩ quan có bản lĩnh chính trị, phẩm chất đạo đức và năng lực chuyên môn đáp ứng yêu cầu xây dựng quân đội trong tình hình mới.

*Nguyên tắc kết hợp giữa kỉ luật quân sự với tính nhân văn trong xây dựng văn hóa nhà trường quân đội:* Nguyên tắc này nhằm hình thành thói quen, chấp hành mệnh lệnh tự giác, bảo đảm sự thống nhất, chính quy trong hoạt động của nhà trường. Song, kỉ luật không chỉ là sự áp đặt, nó mang giá trị nhân văn sâu sắc, cụ thể: Tôn trọng nhân cách, khuyến khích sự sáng tạo, phát huy khả năng cá nhân; đề cao tình thầy - trò, đồng chí - đồng đội, đoàn kết, gắn bó. Phong cách quản lí nghiêm khắc nhưng nhân ái, tạo nên môi trường sư phạm kỉ cương, nề nếp, giàu tính nhân văn, là nền tảng đào tạo đội ngũ sĩ quan, bản lĩnh, trí tuệ, kỉ luật nghiêm minh, giàu nhân cách của thời đại mới.

*Nguyên tắc thống nhất giữa lí luận và thực tiễn trong xây dựng văn hóa nhà trường quân đội:* Lí luận là nền tảng dẫn dắt, định hướng hoạt động giáo dục, đào tạo; thực tiễn là thước đo tính đúng đắn của lí luận. Xây dựng văn hóa nhà trường phải gắn giáo dục chính trị, lí tưởng, đạo đức, lối sống với học tập, rèn luyện và công tác, chuyển hóa lí luận Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, đường lối quân sự của Đảng thành hành vi, thói quen, phong cách của học viên. Bảo đảm quá trình giáo dục ở nhà trường luôn gắn với đơn vị; giảng đường gắn với thao trường; Nghị quyết số 1657-NQ/QUTW nhấn mạnh: nhà trường phải đi trước một bước so với đơn vị, phải ứng dụng nhanh, hiệu quả thành tựu khoa học công nghệ trong đổi mới giáo dục và đào tạo; gắn nghiên cứu khoa học với nâng cao chất lượng giáo dục và đào tạo, với thực tiễn. Theo phương châm “Chất lượng đào tạo của nhà trường là khả năng sẵn sàng chiến đấu của đơn vị” (Quân ủy Trung ương, 2022). Điều này khẳng định tính khoa học, cách mạng và là nền tảng hình thành bản lĩnh, năng lực cho sĩ quan tương lai.

*Nguyên tắc phát huy tính chủ động, tự giác của các chủ thể trong xây dựng văn hóa nhà trường quân đội:* Nguyên tắc này quyết định đến tính bền vững của văn hóa nhà trường, các chủ thể vừa là người thụ hưởng, vừa là người sáng tạo. Trong đó, Đảng ủy, Ban Giám hiệu lãnh đạo, hoạch định chiến lược, nêu gương trong tổ chức thực hiện; cơ quan chức năng tham mưu, hướng dẫn, điều hành; sự gương mẫu, chuẩn mực của giảng viên sẽ lan tỏa giá trị tích cực đến học viên; học viên chủ động tự học, tự rèn, điều chỉnh thái độ, hành vi theo chuẩn mực văn hóa. Cần khẳng định, hiệu trưởng đã lãnh đạo phát triển văn hóa nhà trường, quyết định hay chi phối sự phát triển văn hóa nhà trường một cách mạnh mẽ (Deal T.E., Peterson D K, 1999). Đây là động lực tạo nên sức mạnh tổng hợp, chuyển hóa giá trị văn hóa thành nhận thức và hành động cụ thể, đồng thời nuôi dưỡng và lan tỏa văn hóa nhà trường thật sự bền vững.

### **3.3. Nội dung xây dựng văn hóa nhà trường ở các trường sĩ quan quân đội**

*Thứ nhất, xây dựng hệ giá trị cốt lõi:* Đây chính là việc xác định hệ thống giá trị văn hóa của nhà trường, xem đâu là giá trị văn hóa đặc trưng, cốt lõi để xây dựng và phát triển trở thành hệ giá trị xuyên suốt của nhà trường (Nguyễn Thị Ngọc Phương và Đỗ Đình Thái, 2018). Việc xác lập hệ giá trị cốt lõi

chính là nhận diện, chọn lọc những giá trị đặc trưng, bản sắc của nhà trường. Ở các trường sĩ quan quân đội, hệ giá trị này kết tinh trong phẩm chất “Bộ đội Cụ Hồ”: Tuyệt đối trung thành với Đảng, Tổ quốc và nhân dân; tinh thần quyết chiến, quyết thắng; kỉ luật tự giác, nghiêm minh; dũng cảm, sáng tạo trong thực tiễn; nhân ái, nghĩa tình, đoàn kết; khiêm tốn, giản dị, trong sáng về đạo đức và lối sống (Quân ủy Trung ương, 2021). Đây là nền tảng tinh thần tạo nên bản chất cách mạng, nhân cách quân nhân. Những giá trị này được chuyển hóa thành chuẩn mực trong dạy học, quản lí, rèn luyện và các quan hệ sư phạm, hình thành môi trường giáo dục “Mẫu mực, chính quy”, bồi dưỡng bản lĩnh chính trị, động cơ học tập và phong cách quân nhân cho học viên.

*Thứ hai, xây dựng môi trường sư phạm quân sự chính quy, tiên tiến, mẫu mực:* Đây là quá trình thiết lập hệ chuẩn mực, hành vi mang đặc thù quân sự, bảo đảm sự thống nhất giữa kỉ luật nghiêm minh và giá trị nhân văn trong đời sống ở các trường sĩ quan. Thực chất đây là việc kiến tạo không gian giáo dục vận hành theo điều lệnh, điều lệ và quy chế thống nhất bảo đảm hoạt động dạy - học, huấn luyện, rèn luyện, sinh hoạt được tổ chức khoa học, kỉ cương nhưng vẫn thấm đượm tinh thần đồng chí, đồng đội, tôn trọng nhân cách, khuyến khích sáng tạo, đoàn kết. Sự hòa quyện giữa “Kỉ luật thép” và “Tinh nhân văn quân sự” là đặc trưng cốt lõi của môi trường sư phạm quân sự chính quy, tiên tiến, mẫu mực tạo nền tảng bền vững phát triển văn hóa nhà trường trong bối cảnh hiện nay.

*Thứ ba, xây dựng văn hóa dạy - học và nghiên cứu khoa học:* Đây là việc hình thành hệ chuẩn mực học thuật mang tính quân sự - sư phạm, định hướng toàn bộ hoạt động giáo dục, đào tạo trong nhà trường. Người thầy giữ vai trò trung tâm: Thể hiện sự mô phạm, chuẩn mực, có năng lực khoa học, thể hiện rõ tính chính trị - tư tưởng trong mỗi bài giảng và truyền cảm hứng về lí tưởng, bản lĩnh và đạo đức quân nhân cho học viên. Người học là chủ thể tự giác, chủ động, sáng tạo, luôn gắn “học” với “rèn”, gắn lí luận với thực tiễn quân sự. Nghiên cứu khoa học là bộ phận thiết yếu tạo nên bản lĩnh học thuật và tư duy sáng tạo ở người sĩ quan tương lai. Những chuẩn mực trung thực, nghiêm túc, khách quan trong nghiên cứu góp phần giải quyết các vấn đề thực tiễn, củng cố môi trường sư phạm quân sự đáp ứng yêu cầu đào tạo đội ngũ cán bộ quân đội trong thời kì mới.

*Thứ tư, xây dựng văn hóa lãnh đạo, quản lý và tổ chức:* Phong cách lãnh đạo vững vàng, quyết đoán, công tâm, dân chủ, gương mẫu; kết hợp nguyên tắc tập trung dân chủ với kỉ luật nghiêm minh; phát huy trí tuệ tập thể, đề cao trách nhiệm cá nhân, bảo đảm sự thống nhất giữa ý chí và hành động. Xây dựng văn hóa quản lý còn bao hàm việc triển khai các hoạt động chiến lược của nhà trường như: Xây dựng chiến lược, sứ mạng, tầm nhìn, quản lý hoạt động chuyên môn, quản lý hoạt động truyền thông, quản lý các mối quan hệ bên trong và bên ngoài nhà trường, quản lý môi trường sư phạm, cảnh quan nhà trường... (Nguyễn Thị Ngọc Phương và Đỗ Đình Thái, 2018). Quá trình này nhằm thiết lập hệ giá trị và chuẩn mực đặc thù bảo đảm sự vận hành khoa học, minh bạch và hiệu quả của nhà trường quân đội, tạo dựng uy tín và bản sắc văn hóa riêng của mỗi trường sĩ quan.

*Thứ năm, xây dựng văn hóa giao tiếp, ứng xử trong đời sống:* Nhằm xác lập hệ chuẩn mực hành vi trong các mối quan hệ thầy - trò, đồng chí - đồng đội, quân nhân - cộng đồng, hình thành nhân cách quân nhân hiện đại theo giá trị "Bộ đội Cụ Hồ". Bao gồm: rèn luyện phong cách giao tiếp chuẩn mực, tôn trọng, đoàn kết; tổ chức đời sống vật chất, tinh thần khoa học, lành mạnh, phong phú; kết hợp chặt chẽ giữa giáo dục thể chất và rèn luyện tác phong quân sự. Văn hóa ứng xử góp phần xây dựng, hoàn thiện nhân cách quân nhân, nhân cách "Bộ đội Cụ Hồ", giúp học viên biết tu dưỡng, rèn luyện, điều chỉnh hành vi của mình (Phạm Văn Xây, 2019). Một môi trường được xây dựng trên cơ sở "Kỉ luật nghiêm", "Tình đồng chí nhân ái" là hạt nhân tạo nên chất lượng giáo dục toàn diện.

*Thứ sáu, kết hợp giữ gìn với phát huy truyền thống, bản sắc riêng của từng trường:* Xây dựng và phát huy truyền thống, bản sắc của mỗi nhà trường sĩ quan là việc xác định, gìn giữ, phát triển hệ giá trị văn hóa được hình thành qua lịch sử xây dựng, chiến đấu, trưởng thành của nhà trường. Truyền thống ấy thể hiện ở sứ mệnh, tầm nhìn, triết lí giáo dục, biểu tượng tinh thần và những giá trị cốt lõi tạo nên uy tín, vị thế của nhà trường. Trong bối cảnh hiện nay, truyền thống cần bảo tồn, bổ sung và phát triển gắn với những giá trị văn hóa hiện đại, phù hợp với yêu cầu đào tạo đội ngũ sĩ quan. Đây là nguồn lực tinh thần quan trọng định hướng giá trị, bồi dưỡng bản lĩnh chính trị, phẩm chất đạo đức tạo nên sức mạnh tổng hợp và bản sắc văn hóa đặc thù của các trường sĩ quan quân đội.

### 3.4. Bối cảnh hiện nay và những vấn đề đặt ra trong xây dựng văn hóa nhà trường ở các trường sĩ quan quân đội trong bối cảnh hiện nay

#### 3.4.1. Bối cảnh hiện nay tác động tới việc xây dựng văn hóa nhà trường ở các trường sĩ quan quân đội

Tình hình thế giới và khu vực biến động nhanh, phức tạp và khó dự báo với sự cạnh tranh chiến lược giữa các nước lớn, xung đột cục bộ gia tăng và xu hướng quân sự hóa công nghệ cao ngày càng rõ nét. Chiến tranh hiện đại dựa trên trí tuệ nhân tạo, tác chiến đa miền và vũ khí công nghệ cao đặt ra yêu cầu mới đối với đào tạo sĩ quan, không chỉ về trình độ chuyên môn mà còn về bản lĩnh chính trị, đạo đức, kỉ luật và văn hóa quân sự. Bên cạnh những cơ hội tiếp cận tri thức và mô hình giáo dục tiên tiến, quá trình toàn cầu hóa và thực thi "Quyền lực mềm" văn hóa của các quốc gia cũng tạo ra mặt trái: Xen nhập văn hóa, thay đổi chuẩn mực giá trị thậm chí làm phai nhạt lí tưởng và bản sắc văn hóa quân sự truyền thống nếu không được nhận diện, kiểm soát đúng mức. Đây là thách thức trực tiếp đối với việc xây dựng văn hóa nhà trường sĩ quan theo định hướng cách mạng, khoa học và kỉ luật.

Trong nước, tiến trình đổi mới, hội nhập quốc tế sâu rộng và sự chuyển dịch của nền kinh tế thị trường định hướng Xã hội chủ nghĩa mang lại nhiều động lực cho phát triển kinh tế - xã hội, góp phần củng cố quốc phòng - an ninh và nâng cao đời sống nhân dân. Tuy nhiên, mặt trái của cơ chế thị trường như: Chủ nghĩa cá nhân, thực dụng, lối sống hưởng thụ, cạnh tranh không lành mạnh và các hiện tượng tha hóa đạo đức, văn hóa đang tác động tiêu cực đến một bộ phận thanh niên, trong đó có nguồn tuyển đầu vào của các trường sĩ quan. Những biểu hiện suy giảm lí tưởng, lệch chuẩn giá trị, thiếu ý thức kỉ luật hoặc giảm sút động lực rèn luyện là trở ngại đối với quá trình hình thành văn hóa nhà trường quân sự.

Nhiệm vụ xây dựng Quân đội nhân dân Việt Nam cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, hiện đại đòi hỏi các nhà trường quân đội phải đổi mới căn bản và toàn diện giáo dục - đào tạo. Yêu cầu chuyển từ truyền thụ kiến thức sang phát triển phẩm chất và năng lực sĩ quan tương lai đặt ra áp lực đối với việc thiết kế mục tiêu, chương trình, phương pháp giáo dục và đặc biệt là hệ giá trị văn hóa của nhà trường. Cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư với trí tuệ nhân tạo, dữ liệu lớn, thực tế ảo đang thay đổi mạnh

mẽ cách thức quản lý, giao tiếp và dạy học; đồng thời cũng tiềm ẩn nguy cơ làm giảm tương tác trực tiếp, giảm tính kỉ luật, tác phong quân sự nếu ứng dụng thiếu kiểm soát. Điều này đặt ra yêu cầu cấp thiết phải xây dựng văn hóa nhà trường thích ứng môi trường giáo dục trong kỉ nguyên số nhưng vẫn giữ được bản sắc, tính kỉ luật và bản sắc của văn hóa quân sự.

### 3.4.2. Những vấn đề đặt ra trong xây dựng văn hóa nhà trường ở các trường sĩ quan quân đội trong bối cảnh hiện nay

Thứ nhất, một số vấn đề lí luận, thực tiễn về văn hóa nhà trường và xây dựng văn hóa nhà trường ở các trường sĩ quan quân đội chưa được làm sáng tỏ. Văn hóa nhà trường có vai trò quan trọng trong xây dựng các trường sĩ quan quân đội chính quy, tiên tiến, mẫu mực là thực tiễn không thể phủ nhận. Tuy nhiên, nghiên cứu về văn hóa nhà trường ở các trường sĩ quan quân đội còn hạn chế, chưa làm sáng tỏ mục tiêu, nội dung và con đường xây dựng văn hóa nhà trường. Trong khi đó, văn hóa nói chung và văn hóa nhà trường nói riêng luôn luôn vận động, biến đổi, kế thừa, tiếp thu và phát triển theo sự vận động của thực tiễn xã hội và xây dựng quân đội. Văn hóa nhà trường, với vai trò định hướng và dẫn dắt toàn bộ hoạt động giáo dục - đào tạo, chưa được hệ thống hóa thành lí luận hoàn chỉnh, dẫn đến khoảng trống trong thực tiễn triển khai. Trên cơ sở các giá trị cốt lõi đã được xác lập từ nền tảng văn hóa quân sự Việt Nam như “Trung với Đảng, hiếu với dân, sẵn sàng chiến đấu, hi sinh vì độc lập, tự do của Tổ quốc, vì Chủ nghĩa xã hội. Nhiệm vụ nào cũng hoàn thành, khó khăn nào cũng vượt qua, kẻ thù nào cũng đánh thắng” (Hồ Chí Minh, 2011), các nhà trường cần nghiên cứu bổ sung những giá trị mới vào hệ giá trị văn hóa nhà trường nói riêng và văn hóa quân sự Việt Nam nói chung phù hợp với xu thế phát triển của thời đại; tiếp thu tinh hoa văn hóa nhân loại để làm sâu sắc thêm những nội dung bản chất cốt lõi, truyền thống văn hóa “Bộ đội Cụ Hồ” trong thời đại mới.

Thứ hai, tác động đa chiều của bối cảnh mới đến xây dựng văn hóa nhà trường ở các trường sĩ quan quân đội và phát huy phẩm chất “Bộ đội Cụ Hồ” thời kì mới. Sự bùng nổ khoa học - công nghệ, chuyển đổi số và trí tuệ nhân tạo đã tạo ra khoảng cách giữa tốc độ cập nhật thông tin và sự lạc hậu của nội dung giáo dục hiện hành. Đồng thời, sự xâm nhập của các yếu tố

văn hóa ngoại lai, tư tưởng lệch lạc, lối sống thực dụng, cùng với chiến lược “phi chính trị hóa quân đội” của các thế lực thù địch làm nảy sinh nguy cơ “Tự diễn biến”, “Tự chuyển hóa” ở một bộ phận cán bộ, giảng viên, học viên. Những bất cập trên đòi hỏi các chủ thể phải nhận thức đúng, chủ động lựa chọn, tiếp thu tinh hoa văn hóa nhân loại đồng thời đấu tranh với các biểu hiện phản văn hóa, bảo vệ và phát huy giá trị văn hóa dân tộc, văn hóa quân sự Việt Nam, củng cố bản chất cách mạng và phẩm chất “Bộ đội Cụ Hồ” trong từng cá nhân và tập thể. Rèn luyện cho mỗi quân nhân sự vững vàng về chính trị, nhận thức, giác ngộ sâu sắc về mục tiêu, lí tưởng, không hoang mang, dao động trước mọi khó khăn, thử thách (Nguyễn Quang Bình và cộng sự, 2024). Tác động đa chiều đang đặt ra cho các trường sĩ quan phải chủ động đổi mới, sáng tạo, biết lựa chọn, tiếp thu tinh hoa văn hóa nhân loại, trên cơ sở nhận diện đấu tranh với các biểu hiện phản văn hóa, phản giá trị để xây dựng văn hóa nhà trường bền vững, giàu bản sắc, hiện đại, song vẫn kiên định định hướng chính trị, bản chất cách mạng của văn hóa quân sự Việt Nam.

Thứ ba, mâu thuẫn giữa yêu cầu hiện đại hóa với sự phát triển bền vững của văn hóa truyền thống. Đây là một thách thức trong xây dựng văn hóa nhà trường ở các trường sĩ quan quân đội. Hiện đại hóa yêu cầu các trường sĩ quan đổi mới chương trình, nội dung, mô hình đào tạo, ứng dụng công nghệ số, phương pháp sư phạm tiên tiến để xây dựng Quân đội cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, hiện đại. Các hệ giá trị cốt lõi, nền tảng tinh thần cần được giữ gìn, phát huy chính là bản chất cách mạng của quân đội và phẩm chất “Bộ đội Cụ Hồ”. Đây chính là nguồn sức mạnh nội sinh, động lực quan trọng để các nhà trường hoàn thành xuất sắc mọi nhiệm vụ. Trong thời đại của công nghệ, nếu coi nhẹ truyền thống và các giá trị cốt lõi của văn hóa quân sự thì nguy cơ phai nhạt bản chất cách mạng, giảm ý chí chính trị, thiếu đoàn kết và gắn bó với nhân dân sẽ hiện hữu. Ngược lại, chỉ tập trung bảo tồn truyền thống mà thiếu đổi mới sẽ không đáp ứng được yêu cầu chiến tranh công nghệ cao và hội nhập quốc tế. Do đó, vấn đề đặt ra là phải hài hòa giữa giữ gìn giá trị cốt lõi, phát huy bản chất cách mạng và ứng dụng thành tựu hiện đại để thúc đẩy sự phát triển bền vững, sáng tạo và thích ứng của văn hóa nhà trường.

Thứ tư, áp lực đổi mới chất lượng giáo dục, đào tạo

trong các trường sĩ quan quân đội. Đây là vấn đề bức thiết ở các trường sĩ quan hiện nay trong xây dựng văn hóa nhà trường xuất phát từ yêu cầu xây dựng Quân đội nhân dân Việt Nam cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, hiện đại, yêu cầu của cuộc Cách mạng công nghiệp 4.0 và hội nhập quốc tế mạnh mẽ. Ngoài ra, mục tiêu đào tạo đội ngũ sĩ quan “Vững về chính trị, hồng về đạo đức, cao về trí tuệ, giỏi chuyên môn, thành thạo công nghệ hiện đại” cũng đặt ra yêu cầu đổi mới toàn diện nội dung, chương trình, phương pháp dạy học. Để đạt được mục tiêu trên, đòi hỏi các trường sĩ quan vừa phải nâng cao chất lượng đầu ra, đáp ứng tiêu chuẩn quốc tế và yêu cầu hoạt động quân sự hiện đại, vừa phải giữ vững định hướng chính trị - tư tưởng, bản chất cách mạng và bản sắc văn hóa quân sự. Áp lực này trực tiếp liên quan đến việc hình thành văn hóa nhà trường bền vững, làm cơ sở phát triển phẩm chất, năng lực và hành vi chuẩn mực của đội ngũ sĩ quan tương lai.

*Thứ năm, vấn đề kỉ luật, nêu gương và môi trường sư phạm ở các trường sĩ quan quân đội.* Đây là ba trụ cột, là yếu tố giữ vai trò đặc biệt quan trọng trong xây dựng văn hóa nhà trường ở các trường sĩ quan quân đội. Kỉ luật quân đội nhằm bảo đảm sự thống nhất, chính quy trong tổ chức và hoạt động, theo đúng phương châm “làm việc theo chức trách, hành động theo điều lệnh”, hình thành ý thức trách nhiệm và tinh thần tập thể cho học viên. Sự gương mẫu của đội ngũ cán bộ, giảng viên và học viên trong thực hiện nhiệm vụ, trong cuộc sống là mệnh lệnh không lời; là phương thức giáo dục hiệu quả nhất đối với tập thể và từng cá nhân bởi hành động đẹp trong thực tiễn là bài học sinh động, có sức lan tỏa mạnh mẽ hơn vạn lời nói. Môi trường sư phạm chính quy, tiên tiến, nhân văn là nền tảng để học viên phát triển toàn diện cả về “đức, trí, thể, mỹ”, hình thành nhân cách, rèn luyện bản lĩnh chính trị và chuyên môn nghề nghiệp. Thực tiễn đã chứng minh, ở đâu kỉ luật được duy trì nghiêm minh, dân chủ được đề cao, tinh thần nhân văn được lan tỏa thì ở đó sức mạnh của tổ chức được phát huy, đơn vị vững mạnh toàn diện, mẫu mực tiêu biểu và ngược lại. Sự hòa quyện giữa ba yếu tố kỉ luật nghiêm minh, nêu gương sáng rõ, môi trường sư phạm nhân văn là điều kiện tiên quyết để xây dựng văn hóa nhà trường phát triển vững chắc, góp phần đào tạo đội ngũ sĩ quan vừa “hồng” vừa “chuyên”.

*Thứ sáu, những hạn chế trong quản lí và phát huy nguồn lực văn hóa nhà trường ở các trường sĩ quan quân*

*đội hiện nay.* Đây là một vấn đề cần được quan tâm trong xây dựng văn hóa nhà trường ở các trường sĩ quan quân đội hiện nay. Công tác quy hoạch, quản lí nguồn lực văn hóa bao gồm: Cơ sở vật chất, thiết chế văn hóa, đội ngũ và các tổ chức nội bộ còn thiếu đồng bộ, chưa gắn kết với chiến lược phát triển nhà trường. Việc đầu tư đôi khi dàn trải, chưa khai thác triệt để giá trị truyền thống và tiềm năng sáng tạo của chủ thể ở mỗi nhà trường. Bên cạnh đó, thiếu cơ chế phối hợp rõ ràng giữa các lực lượng quản lí cũng dẫn đến hiệu quả hạn chế, ảnh hưởng trực tiếp đến sức mạnh tinh thần và chất lượng giáo dục - đào tạo. Do đó, để xây dựng văn hóa nhà trường ở các trường sĩ quan bền vững, chính quy, phong phú, giàu bản sắc cần nâng cao năng lực quản lí, huy động và phát huy tổng hợp nguồn lực văn hóa trong mỗi nhà trường coi đây là động lực trực tiếp, là yếu tố quyết định đến hiệu quả xây dựng văn hóa nhà trường ở các trường sĩ quan trong bối cảnh hiện nay.

#### 4. Kết luận

Văn hóa nhà trường là nền tảng tinh thần, là động lực nội sinh quan trọng để nâng cao chất lượng giáo dục - đào tạo, nghiên cứu khoa học và hình thành bản lĩnh, phẩm chất, trí tuệ, nhân cách của đội ngũ sĩ quan tương lai. Xây dựng văn hóa nhà trường ở các trường sĩ quan quân đội là nhiệm vụ chiến lược, đòi hỏi sự kiên trì, trách nhiệm, phối hợp đồng bộ của các lực lượng trong nhà trường. Quá trình này cần kế thừa, phát triển những giá trị truyền thống cao đẹp của văn hóa “Bộ đội Cụ Hồ”, chọn lọc, sáng tạo và bổ sung các giá trị mới phù hợp với bối cảnh hội nhập quốc tế, cuộc Cách mạng công nghiệp 4.0 và yêu cầu đổi mới giáo dục - đào tạo ở các nhà trường. Tuy nhiên, vẫn tồn tại những khoảng trống lí luận và thực tiễn cần được nghiên cứu như việc hệ thống hóa giá trị cốt lõi, xác định chuẩn mực hành vi, phương pháp xây dựng văn hóa nhà trường ở các trường sĩ quan quân đội. Ngoài ra, cần tập trung phân tích, đánh giá sâu các yếu tố ảnh hưởng, mâu thuẫn và bất cập trong xây dựng văn hóa nhà trường, từ đó đề xuất giải pháp phù hợp để phát huy giá trị truyền thống, kết hợp với đổi mới theo hướng hiện đại đảm bảo phát triển văn hóa nhà trường bền vững, giữ vững bản chất cách mạng, nâng cao uy tín, thương hiệu của các trường sĩ quan, góp phần hiện thực hóa mục tiêu của Đảng về xây dựng Quân đội “tinh, gọn, mạnh”, đáp ứng yêu cầu bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới.

## Tài liệu tham khảo

- Deal, T. E., Peterson, K.D. (1990). The principal's role in shaping school culture. *U.S. Department of Education, Office of Educational Research and improvement*, 7-14.
- Deal T.E., Peterson D K. (1999). *Shaping school culture The heart of leadership*. Jossey- Bass.
- Hồ Chí Minh. (2011). *Toàn tập* (tập 11, tr.350), NXB Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
- Nguyễn Quang Bình, Nguyễn Khắc Duy, Dương Văn Tùng & Nguyễn Đình Nhân. (2024). Xây dựng môi trường văn hóa sư phạm trong quân đội hiện nay. *Tạp chí Khoa học và Công nghệ*, Trường Đại học Duy Tân, 01(62), tr.89-96.
- Nguyễn Thị Minh Thu. (2024). Một số yếu tố tác động đến văn hoá giáo dục trong nhà trường Quân đội nhân dân Việt Nam hiện nay. *Tạp chí Khoa học, Giáo dục và Công nghệ*, 13(1), tr.68 - 74.
- Nguyễn Thị Mỹ Lộc, Nguyễn Vũ Bích Hiền. (Chủ biên), Nguyễn Minh Nguyệt & Nguyễn Thị Lí. (2019). *Quản lý văn hóa nhà trường*. NXB Đại học Quốc gia Hà Nội.
- Nguyễn Thị Ngọc Phượng & Đỗ Đình Thái. (2018). Một số vấn đề lí luận về phát triển văn hóa nhà trường. *Tạp chí Giáo dục*, Số đặc biệt, tháng 8 năm 2018, tr.72-76.
- Nguyễn Vũ Bích Hiền, Nguyễn Thị Minh Nguyệt & Nguyễn Xuân Thanh. (2017). *Giáo trình Văn hoá tổ chức vận dụng vào phân tích văn hóa nhà trường*, NXB Đại học Sư phạm, Hà Nội.
- Nguyễn Viết Tiến. (2021). *Giáo dục giá trị văn hóa quân sự cho học viên ở các trường sĩ quan quân đội trong bối cảnh hiện nay*. Luận án Tiến sĩ khoa học giáo dục học, Học viện Chính trị, Bộ Quốc phòng. Thư viện Học viện Chính trị.
- Phạm Văn Xây. (2019). Giáo dục văn hóa ứng xử cho học viên trong nhà trường quân đội. *Tạp chí Nghiên cứu văn hóa*, (28), tr.46 - 53.
- Quân ủy Trung ương. (2021). *Nghị quyết số 847-NQ/QUTW ngày 28 tháng 12 năm 2021 về Phát huy phẩm chất "Bộ đội Cụ Hồ", kiên quyết chống chủ nghĩa cá nhân trong tình hình mới*.
- Quân ủy Trung ương. (2022). *Nghị quyết 1657-NQ/QUTW ngày 20 tháng 12 năm 2022 về Đổi mới công tác giáo dục và đào tạo đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ xây dựng Quân đội trong tình hình mới*.